Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

№ 235 (4871)
СУББОТО
ДЕКАБРИИН
1
1945 он

ВКП(б)-тэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-тэй Улан-Удын Горкомой орган.

Сэн 20 мүн.

Нүхэд трактористнууд, комбайнернууд, МТС-үүдэй хүдэлмэришэд!

Тракторнууд ба хүдөө-ажалай машинануудай намар-үбэлэй заhабарилгые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ бүгэдөөрэн оролсоо!

Намар-үбэлэй үедэ элбэг ехэ загаhа бариха

Манай республикын загаhанай ажаүйлэдбэриин предприятинуудай эрэгтэй эмэгтэй хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон албахаагшад, тэрэшэлэн загаhанай ажалтай колхозуудай эрэгтэй эмэгтэй членүүд болбол Эсэгэ оронoo хамгаалгын дайнай үедэ Улаан Армидаа, мүн Урал ба Сибириин шахтнууд, фабриканууд, заводуудай хүдэлмэришэдые амтата элеэ хоолой зүйлнүүдэй нэгэн—загаhаар таhалгаряагүйгөөр хангаха тушаа эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр хүдэлмэрилhэнэйнгээ түлөө парти ба правительствын зүгhөө нэгэнтэ бэшэ hайшаал ба шанда хүртэhэн байгаа. Хэдэн арбаад түрүү загаhашад СССР-эй орден ба медальнуудаар шагнагдаа hэн.

Дайн сэрэгэй урда тээ республика соо баригдаhан загаhанай хэмжээн хадаа дайн сэрэгэй жэлнүүдэй үедэ 2,5 дахин ехэ болоhон байха юм. Иимэ болохолоороо, манай эндэхи загаhанай ажаүйлэдбэриин предприятинуудай патриодууд болбол өөhэдынгөө үмэнэхи харюусалгатай ба хүндэтэй үүргэнүүдые нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ шадаhаниинь элитэ. Тэрээнhээ гадна, манай загаhашад хадаа хэдэн зуу мянган банк консерв үйлэдбэрилэн гаргажа, имагта фронтдоо үгэhэн юм. Дубининска, Яруунын, Галуутануурай болон бусад хэдэн заводуудай коллективүүд дайн сэрэгэй жэлнүүдтэ хэдэн удаа Гүрэнэй Оборонын Комитедэй дамжуулгын Улаан тугта болон үнэтэ шангуудта хүртэhэн байха юм.

Дайн сэрэг советскэ зэбсэгтэ хүсэнүүдэй илалтаар дүүрэжэ, амгалан тайбан хүгжэлтын замай үүдэн нээгдэбэ. Советскэ арад зон болбол өөрынгөө арюун нангин Эхэ ороной экономическэ ба сэрэгэй хүсэ шадалые улам саашань бүхэжүүлхэ нэгэн хүсэлэнтэйгөөр урда мэтэ эмхитэй гуримтайгаар ба эршэмтэйгээр хүдэлмэрилжэ байнал. Энэ тоодо загаhанай ажаүйлэдбэриин предприятинуудай түг түмэн хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон албахаагшад болбол баhал иимэ зорилготойгоор ажаллажа байна. Үнгэрэгшэ 4 жэл соо болоhон хатуу шанга шуhа адхалгын тэмсэл соогуур туйлагдаhан түүхэтэ илалтаяа бүхэжүүлжэ абаха гэhэн нэгэн зорилготойгоор советскэ арад зон хүдэлмэрилнэ.

«Мүнөө бидэнэр дайнай урда тээхи оронойнгоо ажахын хүгжэлтын хэмжээе хэдэн жэл соо ехэхэнээр үлүүлхын ба бүхы арад зоной ажабайдалай хэмжээе ехэхэнээр дээшэлүүлхэ ябадалые хангахын зорилгоор арадай ажахые хүгжөөхэ тушаа үндэhэн зорилгые шиидхэхын хойноhоо хам оролсохо ёhотойбди. Тостонууд ба городуудай арад зон болбол үргэн хэрэглэлэй эд бараа ехэхэнээр элбэгжүүлхые, мүн тэрэшэлэн элеэ хоолой продуктнуудаар хангаха ябадалые hайжаруулхые хүлеэжэ байнал».

(В. М. Молотов).

Энэ тон харюусалгатай ба хүндэтэй зорилго хадаа бидэнэрhээ юу хэхые уялгална6? Түбхын түрүүндэ, хамаг бүхы ажал хүдэлмэреэ амгалан тайбан хүгжэлтын оршон байдалhаа дүлдыдажа, үндэhөөрынь шэнэдхэн табихаhаа гадна, парти ба правительствын зүгhөө үгтэhэн үйлэдбэриингөө түсэбые гансахан дүүргэхэ бэшэ, харин холо үлүүлэн дүүргэхые уялгална гээшэ.

Гэбэшье, республикын загаhанай ажаүйлэдбэриин предприятинуудай олонхи коллективүүд hүүлэй үедэ загаhа бариха түсэбөө хангалтагүйгөөр дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, Хойто-Байгалай, Баргажанай, Прибайкальска болон Яруунын аймагуудай загаhанай заводууд болон загаhанай ажалтай колхозууд болбол нёлондо жэлэйхидэ ороходоо, мүнөө жэлдэ загаhа бариха түсэбөө хангалтагүйгөөр дүүргэхэhээ байтагай, баридаг загаhанайнгаа хэмжээе оруу hөөргэнь бага болгоhон жэгшүүритэй баримтанууд үзэгдэнэ. Тэрэшэлэн Галуутануурай загаhанай заводой коллективэйхид байгша оной хоёр ба гурбадахи квартал соо загаhа бариха түсэбөө холо дүүргээгүй байна. Мүнөө жэлэйнгээ түсэбые түс завод болбол арайхан гэжэ 12 процент дүүргээ.

ВКП(б)-гэй обкомой XXI пленум болбол загаhанай ажаүйлэдбэриин предприятинуудай ехэхэнээр гээгдэжэ байhание тэмдэглээд, энэ гээгдэлээ ойрын сагта усадхаха тушаа тодо hонор ба дэлгэрэнгы заабари үгэhэниинь мэдэнэбди. Теэд, дээрэ дурсагдаhан заводууд ба колхозууд загаhа бариха талаар шиидхэхы hуури эзэлхэ байбашье hаа, гээгдэжэ байханиинь саашадаа хэрзэргэ тэсэмээр гээшэб? Үүнэр имэhээ, загаhанай ажаүйлэдбэриин предприятинуудай партийна, комсомольско ба профсоюзна организацинуудай болбол партиин обкомой XXI пленумэй шиидхэбэриhээ зүб тобшолол хэжэ, тохёолдоhон гээгдэнги байдалаа дары усадхажа, ажахын 1945 онние амжалтатайгаар дүүргэхэ тушаа гол анхаралаа табиха үүргэтэй.

Намар-үбэлэй үедэ загаhа бариха түсэбөө саг болзор соонь дүүргэхэ тушаа хэмжээ-ябуулганууд тухай тогтоол БМАССР-эй Арадай Комиссарнарай Совет hаяхан баталжа гаргаба. Тиимэhээ энэ тогтоол соо хараалагдаhан бүхы хэмжээ-ябуулгануудые, тэндэ заагдаhан саг болзор соонь зааханшье хазагайруулангүй дүүргэхэ тухай Байкалгосрыбтрест, Байкалрыбакколхозсоюз, тэрэшэлэн Хойто-Байгалай, Баргажанай, Прибайкальска Байкало-Кударын, Сэлэнгын ба Яруунын аймгүйсэдкомуудай болон ВКП(б)-гэй айкомуудай хүтэлбэрилэгшэд бүхы хүсэ шадалаа гаргаха уялгатай. Мүн энэ тогтоолой дүүргэлтые нарин нягтаар хянан шалгажа байхаhаа гадна, онээние дүүргэхэ хэрэгтэнь загаhашадта үдэр бүри болото туhаламжа үзүүлхэнь зайлашагүй.

Загаhашадай дунда социалистическэ мүрысөөнэй долгине улам үргэдхэжэ, намар-үбэлэй үедэ загаhа бариха түсэбөө үлүүлэн дүүргэе!

Бурят-Монгол АССР-эй эрэгтэй эмэгтэй тракторист, комбайнер, хүдэлмэришэд ба албахаагшадта

Гашейн МТС-эй коллективэй тракторист, комбайнер, хүдэлмэришэд ба албахаагшадай
ХАНДАЛГА

Хүндэтэ нүхэд!

Эсэгэ оронoo хамгаалгын агууехэ дайнай жэлнүүд соо советскэ хүнүүд Эхэ оронойнгоо үмэнэдэхи өөрынгөө патриотическа уялгые hайса мэдэжэ ажаллаhан байна. Тэдэнэр болбол манай үнэн хэрэгэй илалтын түлөө шэн зоригтойгоор, унаhан малгайгаа абангүйгөөр хүдэлмэрилөө.

Бидэнэр, Гашейн МТС-эй тракторист, комбайнер, хүдэлмэришэд ба албахаагшад хадаа баруун тээ ба Дурна зүгтэ дайсание хяа hамна сохихо хэрэгтэ өөhэдынгөө хубитые шадал зэргээрээ оруулаабди. Сэрэг дайнай бүхы жэлнүүдтэ манай МТС-эй коллектив тракторна хүдэлмэринүүдэй түсэб дүүргэhэн ба үлүүлэн дүүргэhэн байха юм. 1945 ондо бидэнэр тракторна хүдэлмэринүүдэй түсэбөө 111 процент дүүргээбди. Мүн комбайнаар таряахуряаха түсэб нилээдгүй үлүүлэн дүүргэгдэhэн байна.

«Красный заган» колхоздо хүдэлмэрилдэг Александр Яковлевай тракторна эрхим бригада условно трактор бүхэнеэр зөөлэн хахалалгада оруулан 400 гектар элдүүрилжэ, тракторна хүдэлмэринүүдэй түсэбые 231 процент дүүргэhэн байха юм. Тэрэшэлэн Иван Бельский, Ефросинья Калашникова, Куприян Носков, Варвара Кравцова, Екатерина Матвеева, Яков Гороховский ба бусад бригаданууд hайнаар хүдэлмэрилөө. Трактористнууд Домна Ананьина, Григорий Алексеев, Роман Леонов гэгшэд сезонно хоёр нормонуудые дүүргэhэн байна.

Гэсэшье, советскэ арад болбол амжалтануудаараа амаржадаггүй юм. Тиихэ зуура, манай хүдэлмэридэ бага бэшэ дутуунууд бии байна. Манайда харьяатай колхозууд hүүлэй жэлнүүдтэ ороохото культурануудай, хартаабхын ба овощиин муу ургаса хуряана. Тэрэнhээ боложо, тэдэнэрэй олонхидынь гүрэндэ таряа талха уялгатаар оруулха түлэбэринүүдээ дүүргэнэгүй. Иимэ ябадалые тэсэшэгүй гэжэ тоолоод, бидэнэр 1946 ондо энээние ябашье дабтажа болохогүй гэжэ шиидэбди.

Мүнөө 1945 оной хүдөө ажалай жэлэй шиидхэгдээд байхадань, бидэнэр машинно-тракторна паркын намар-үбэлэй заhабарилгые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы хаба шадалаа гаргахабди.

Трактор, комбайн, молотилка ба прицепной машина зэмсэгүүднай МТС-эй буусада эсаргаданхай. Үйлэдбэриин гэр байра, силовой установка ба станок заhабарилха юуманууд, түлеэн болон бусад хэрэгсэлнүүд бэлэдхэгдэhэн байна. Запасной частьнууд hэльбэн заhабарилагдана. Заhабаришадта ниитын байра бэлэдхэгдэнхэй. Столово клубуул хүдэлмэрилнэ. Машинануудай заhабарилга эмхитэйгээр эхэлэгдээ.

Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин XXVIII жэлэй ой тухай элидхэл соогоо нүхэр В. М. Молотов иигэжэ хэлээ hэн:

«МАНАЙ ИЛАЛТЫЕ БҮХЭЖҮҮЛЖЭ АБАХА гэhэн зорилгоhоо оплоо үлүү шухала зорилго манайда үгы. Тэрээние бидэнэр нугаршагүй хатуу тэмсэл соо туйлаабди, тэрэмнай манай ороной шэнэ агууехэ дэбжэлтын ба манай арадай ажабайдалай хэмжээе саашадаа дээшэлүүлхэ замые нээгээ».

Мүнөө манай Эхэ орон дотор политическэ ба үйлэдбэриин угаа ехэ дэбжэлтэ боложо байна. СССР-эй Верховно Соведтэ hунгалтануудые хэхэ бэлэдхэл хаа-хаанагүй ябажа байнхай. Энэ түүхэтэ үдэрые үйлэдбэриин шэнэ амжалтануудаар тэмдэглэхые хүсөөд, бидэнэр СССР-эй Верховно Соведэй hунгалтануудай хүндэлэлдэ зорюулан социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, иимэ уялгануудые бэелээ абанабди:

1. СССР-эй Верховно Соведэй hунгалтануудай үдэр—1946 оной февралиин 10-да бүхы трактор, прицепной машина зэмсэгүүдээ заhабарилха. Байгша оной 4-дэхи квартал соо түсэбөөр хараалагдаhан 26 тракторай орондо, 40 трактор бэлэн болгохо. Январиин 1 хүртэр 40 плуг, 15 сеялкэ, 10 культиватор заhабарилха.

2. СССР-эй Верховно Соведэй hунгалтануудай үдэр —1946 оной февралиин 10-да комбайнын 18 мотор ба 8 комбайнуудые заhабарилжа, хүдэлмэрилхөөр хүсэд бэлэн болгохо. 1946 оной июлиин 1-дэ бүхы комбайнуудаа заhабарилhан байха.

3. Заhабарилгын хүдэлмэришэдэй дунда ажалай жаяг заршам шангаар табиха. Токарна станогуудай хүдэлмэрие суудхэ соо 20 часhаа бага бэшээр эмхидхэжэ, тухеэрэлгэнүүдые дүүрэн ба зүбөөр хэрэглэхэ. Ажалые толо hононоор эмхидхэжэ, хүдэлмэришэ хүсые зүбөөр хубаарилан табяад, машинануудые миил байлгахагүй.

4. Бригада, заhабарилгын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэн, заhабарилгын хүдэлмэришэ бүхэнэй үдэрэй даалгабаринуудые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ ябадал туйлаха.

5. Кадрнуудые бэлэдхэхэ түсэбөө саг соонь дүүргэхэ. Мартын 25 хүртэр 45 трактористнуудые hургаха. Хоёр слесарь, хоёр токарь, хоёр түмэршэ дархашуулые hурган бэлэдхэхэ. Тракторист, бригадир ба участково механигуудай дунда 7 хоног соо 1 дахинhаа үсөөн бэшэ техническэ hуралсал хэхэ.

6. Харьяатай колхозуудайнгаа хүдөө ажалай машина-зэмсэгүүдые заhабарилхадань туhа хүргэхэ.

Нүхэд, Бурят-Монголой МТС-үүдэй тракторист, комбайнер, хүдэлмэришэд, механигууд ба албахаагшад! Эдэ уялгануудые бэелээ абаад, Бидэнэр болбол Таанарые СССР-эй Верховно Соведэй hунгалтануудай хүндэлэлдэ зорюулан, социалистическэ мүрысөөндэ оролсохые ба трактор, комбайн болон хүдөө ажалай прицепной машина зэмсэгүүдэй намар-үбэлэй заhабарилгые амжалтатайгаар үнгэргэхые уряалнабди.

Машинануудаа саг соонь ба эрхим шанартайгаар заhабарилая!

Бидэние нүхэр Сталинай hургаалтад адлнар хүдэлмэрилхэбди!

Хамтын суглаанай даалгабаряар гараа табигшад: **И. АЛЕКСЕЕВ**, МТС-эй директор; **Д. ВЕРШИНИН**, парторганизациин секретарь, **В. ХУТОРНОЙ**, ахалагша механик; **Д. ГОРОХОВСКИЙ** МТМ-е даагша; **И. ПОЛОМОШНЫЙ**, механик бранковщик; **А. БЕЛЬСКИЙ**, **Г. НОСКОВ**, **С. БУЛГАКОВ**, участково механигууд; **А. ЯКОВЛЕВ**, **И. БЕЛЬСКИЙ**, **К. НОСКОВ**, **Е. МАТВЕЕВА**, тракторна бригадын бригадирнууд; **Д. АНАНЬИНА**, **У. НОСКОВА**, **Р. ЛЕОНОВА**, тракторист нуул; **И. БУДНИКОВ**, слесарь; **Т. ХОХЛОВА**, электрик; **И. НЕКРАСОВ**, түмэршэ дархан; **А. КОКОРИНА**, шофер; **А. АНОССВ**, ажахые даагша.

ВКП(б)-гэй Обкомдо

Республикын бүхы МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ Гашейн МТС-эй тракторист, комбайнер, хүдэлмэришэд ба албахаагшадай хандалга тухай

ВКП(б)-гэй обкомой бюро болбол трактор ба хүдөө ажалай машинануудай хабар-үбэлэй заhабарилгые амжалтатайгаар үнгэргэхын түлөө социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай республикын бүхы МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ Гашейн МТС-эй тракторист, комбайнер хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшадай гаргаhан хандалгые hайшааба.

Тиин, ВКП(б)-гэй обкомой бюро болбол Гашейн МТС-эй тракторист, комбайнер, хүдэлмэришэд ба албахаагшадай хандалгые МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй дунда зүбшэн хэлсэхэ ябадал үргэнөөр дэлгэрүүлхыень, тэрэшэлэн трактор ба хүдөө ажалай машинануудай заhабарилгын түсэбые болзорhоо урид дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхэ хэрэгтэнь машинно-тракторна станцинуудай партийна организацинуудта туhаламжа үзүүлхыень ВКП(б)-гэй айкомуудые уялгаhан байна.

Үбэлэй бэлшээрие иигэжэ хэрэглэнэб

Артелиин правлени намайе хонишон болгоhонhoo хойшо арбан жэл болобо. Энэ үе соо хонидые адуулха, харууhалха шадабари ба дүршэлөөр яhала баялиг болоhон байнаб. Хони адуулха гээшэ, илангаяа үбэлэй үедэ угааехэ харюусалгатай юм. Дүршэл багатай хүн хони адуулхадаа бэлшээри hэлгэхэ, үhалха мэтые хэрэгсээлэггүй байна. Би түрүүшээр эгээл тиимэ байдаг hэм. Тиихэдэ хонид ехээр туража шадал шэнээгээ алдадаг байна.

Хонидые үбэлэй үедэ тобир таргаан байлгахын тулада зун-намарай бэлшээрие зүбөөр хэрэглэн, оролдостой hайнаар адуулха хэрэгтэй. Зун-намарай үедэ хонидые дунда, дундаhаа дээшэ шадалтай болгоходо тэдэнэр үбэлые амгалан тайбанаар дабажа гарадаг юм.

Манай фермын хонин hүрэг Шулут гэжэ бэлшээридэ адуулагдадаг байна. Энэ бэлшээри хонидые, илангаяа үбэлэй сагта адуулхада ехэ тааламжатай зохид юм. Үбэлдөө адуулха бэлшээрие халуун намарhаа хойшо тусгаар таhалаад, хагда ногооень арбиланхайбди. Тиин, үбэлэй үедэ энэ бэлшээреэ hэлгэжэ хэрэглэхэ байнаб. Саhанай ехээр ороhон жэлнүүдтэ хара газартай бэлшээри бэдирэжэ адуулхада hайн юм. Тиимэдэ, өөрынгөө харууhалдаг хонидые саhа багатай бэлшээреэр адуулдаг байнаб. Хэрбээ hалхитай үдэрэй байгаа hаа шугы бургааhан, ойн соорхой соогуур ба хада уулын эбэр нэмэри газараар адуулдагби.

Олон жэлэй дүршэл дээрэhээ харахада, хонидые үбэлэй үедэ үглөөгүүр дан эртэ бэлшээридэ гаргажа болохогүй байна. Тиихэдээ үдэшэнь орой болтор бэлшээхэ хэрэгтэй.

Хонидые үбэлэй үедэ саг соонь үhалха гээшэ тон шухала байна. Хэрбээ хонин саhа эдидэг гэжэ найдаад, саг соонь үhалаагүй hаа ехээр турадаг байха юм. Би хонидоо үдэрэй хоёр үhалдаг байнаб.

Манай колхозой хониной-товарна фермэ энэ жэлдэ минии харюусалгада 800 толгой хони даалгажа үгөө. Эдэ хонидойм олонхид түрэхэ юм. Тиихэлээр адуулхада харюусалгань бүри ехэ болоно. Хэрбээ хонидой хээрэ түрэбэл, тэдэнэй хурьгадые хүллөөнгүй оройжо асарха уялгатай байнаб.

Колхозой правлени малшадта горьтойхон анхарал табина. Намайе үбэлэй дулаан хубсаhаар хүсэд хангаа. Тэрэшэлэн арhа, ноохо үгэhэн байна. Минии урдахи шухала зорилго хадаа хонидоо оролдостойгоор адуулжа, нэгэшье толгой хороонгүй үбэлжүүлхэ ябадал болоно.

Д. БАТОМУНКУЕВА, Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

ЦДКА болон „Торпедын" футболистнууд Югослави ба Болгарида ошохоор ниидэбэ

Югославиин футболистнуудтай ушархын тулада Улаан Армиин Центральна Байшангай команда Белград ошохоор ноябриин 27-до ниидэhэн байна. Тэрэнэй составта спортын габьята мастер Федотов (командын капитан), Никаноров, Прохоров, Тучков, Кочетков, Виноградов, Афанасьев, Гринин, Николаев, Щербаков, Дёмин, Щербатенко, Пазовай, Лясковский болон бусад оролсоно. Тэдэние hорижо бэлэдхэhэн спортын габьята мастер Аркадьев командатайгаа ошолсоhон байна. Советскэ спортивна делегацие СССР-эй Совнаркомой дэргэдэхи физкультура ба спортын хэрэгүүдые эрхилхэ Бүхэсоюзна комитедэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Украинцев толгойлжо ябана.

«СССР-эй кубок» шүүжэ абаhан армейскэ футболистнууд Югославида 3—4 матч наадажа үнгэргэхэ байна. «Хайдук» гэжэ клубай угаа хүсэтэй командатай. «Улаан Одон» гэжэ армейскэ командатай, баhа Югославиин суглараhан командатайшье ушаржа болохо юм ха.

Сталинай нэрэмжэтэ автомобильна заводой «Торпедо» гэжэ команда ноябриин 27-до Софияда ниидэжэ ошоhон байна. Тэндэ мүнөө футболоор эрхимлэхэ наадан боложо байгаа юм. Энэ команда «Славия», «Локомотив» гэхэ мэтын эгээн бэрхэ hайн болгарска командануудтай ушарха байна.

«Торпедын» командын составта спортын мастер Морозов (командын капитан) Акимов, Разумовский, Каричев, П. Ильин, Памфилов, В. ба Г. Жарковууд, Нонаморёв, Петров, Кузин, Яковлев, Соколов, Антоневич болон бусад оролсобо. Тэдэние hорижо бэлэдхэhэн спортын габьята мастер Селин командатайгаа хамта ниидэжэ ошобо. Энэ делегацие физкультура ба спортын хэрэгүүдые эрхилхэ Бүхэсоюзна комитедэй управлениин начальник нүхэр Чудинов толгойлжо ябана.

Югослави ба Болгарида ошоhон советскэ футболистнууд 2—3 неделиин соо ябажа ерэхэ юм гэнэ.

(ТАСС).

Сергей Миронович КИРОВ

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
УКАЗ

БМАССР-hээ Национальностьнуудай Соведтэ hунгалтануудые хэхэ Кабанска окружной hунгуулиин комиссиин составые баталха тухай

«СССР-эй Верховно Соведтэ hунгалтануудые хэхэ тухай дүримэй» 47, 48 ба 49 статьянуудай үндэhөөр, БМАССР-hээ Национальностьнуудай Соведтэ hунгалтануудые хэхэ Кабанска окружной hунгуулиин комиссие олониитын организацинуудай болон ажалшадай обществонуудай удаадахи түлөөлэгшэдэй составтайгаар баталха гэбэл:

hунгуулиин комиссиин түрүүлэгшэ **Попов** Алексей Иванович — Кабанска коммунистическэ организациhаа;

hунгуулиин комиссиин түрүүлэгшын орлогшо **Сычев** Трофим Дорофеевич—Байкало-Кударын аймагай «Майн 1» колхозой колхозчигуудhаа;

hунгуулиин комиссиин секретарь **Шварц** Александра Николаевна — Кабанскын аймагай гүрэнэй учреждениинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй профессиональна организациhаа;

hунгуулиин комиссиин членүүд:

Моноев Алексей Мunуевич—Кабанскын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой колхозчигуудhаа;

Гусева Нина Константиновна — Кабанска комсомольско организациhаа;

Мосолов Дмитрий Павлович— Мысовая станциин депогой хүдэлмэришэд ба албахаагшадhаа;

Коротнова Раиса Ермолаевна — Мысовая станциин хэлхээ холбоонной конторын хүдэлмэришэд ба албахаагшадhаа;

Якушев Илья Филиппович—Кабанскын аймагай Дубининска загаhанай заводой хүдэлмэришэд ба албахаагшадhаа;

Номноев Комендан Карлович—Байкало-Кударын аймагай «Политотдел» колхозой колхозчигуудhаа;

Ливантуев Михаил Константинович—Прибайкальска аймагай «Красный партизан» колхозой колхозчигуудhаа;

Помулева Анисья Трифоновна—Итанцын МТС-эй хүдэлмэришэд ба албахаагшадhаа.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ **Г. ЦЫДЕНОВА**.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь **В. МОНКЕТОВ**.

г. Улан-Удэ Соведүүдэй Байшан. 1945 оной ноябриин 29.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
УКАЗ

БМАССР-hээ Национальностьнуудай Соведтэ hунгалтануудые хэхэ Кяхтинска окружной hунгуулиин комиссиин составые баталха тухай

«СССР-эй Верховно Соведтэ hунгалтануудые хэхэ тухай дүримэй» 47, 48 ба 49 статьянуудай үндэhөөр, БМАССР-hээ Национальностьнуудай Соведтэ hунгалтануудые хэхэ Кяхтын окружной hунгуулиин комиссие олониитын организацинуудай болон ажалшадай обществонуудай удаадахи түлөөлэгшэдэй составтайгаар баталха гэбэл:

hунгуулиин комиссиин түрүүлэгшэ **Шагдыров** Баир Бадмаевич — Кяхтинска коммунистическэ организациhаа;

hунгуулиин комиссиин түрүүлэгшын орлогшо **Орлова** Алевтина Николаевна—Кяхтын аймагай политгэгээрэлэй учреждениинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй профессиональна организациhаа;

hунгуулиин комиссиин секретарь **Алексеенко** Андрей Андреевич — СССР-эй оборонно ба авиационно-химическэ байгуулалтада туhаламжа үзүүлхэ обществонуудай Кяхтын аймагай Соведhээ (Осоавиахим);

hунгуулиин комиссиин членүүд:

Казакова Параскевья Степановна—Кяхтинска комсомольско организациhаа;

Нолабордина Степанида Тимофеевна—Кяхтын аймагай эхин ба дунда hургуулинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй профессиональна организациhаа;

Жамбалова Бутыд Жамбаловна —Кяхтын МТС-эй хүдэлмэришэд ба албахаагшадhаа;

Лодомпилов Дамба Хандажапович—Кяхтын аймагай «Улаан Табангут» колхозой колхозчигуудhаа;

Титовцева Зоя Иосифовна—Кударын аймагай финансова-банковска хүдэлмэрилэгшэдэй профессиональна организациhаа;

Гомбоева Дулма Дамдиновна—Кяхтын аймагай «Улаан таряашан» колхозой колхозчигуудhаа;

Коновалов Иван Илларионович—Кударын аймагай Тамирска дунда hургуулиин багшанарай коллективhээ.

Дамбаев Цырен Нимдакопович—Ехэ-Кударын МТС-эй хүдэлмэришэд ба албахаагшадhаа.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ **Г. ЦЫДЕНОВА**

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь **В. МОНКЕТОВ**.

г. Улан-Удэ Соведүүдэй Байшан. 1945 оной ноябриин 29.

Революциин дулэтэ трибун

Арба нэгэн жэлэй саада тээ— 1934 оной декабриин 1-дэ ленинско-сталинска парти болбол өөрынгөө дундаhаа эгээл инаг хүтэлбэрилэгшэдэй нэгые, агууехэ Сталинай тон дүтын соратник ба хани нүхэрые, ленинградска большевигүүдэй алдарта ударидагша Сергей Миронович Кировые алдаhан байгаа. Фашистска алууршанай харатай муухай гар болбол дүлэтэ боецын ба гайхамшагта эмхидхэгшын ами наhые, ажалшадай зол жаргалай түлөө, Ленин—Сталинай хэрэгэй түлөө, коммунизмын хэрэгэй түлөө нугаршагүй хатуу зоригтой тэмсэл хэхэ гэhэн ами наhые хорлоhон байха юм.

Ород арадай агууехэ хүбүүн, революциин дүлэтэ трибун Сергей Миронович Кировтэ советскэ хүнүүд угаа дуратай байгаа hэн. Тэрэ хүн болбол манай Эхэ ороной хүсэ h...дые бата бэхи болтохын түлөө, мүнөө Сталинска Конституци соо баталжа бэшэhэн социализмын агууехэ илалтануудай түлөө тэмсэлдэ бии бүхы хүсэ шадалаа, ами бэеэ үгэhэн байна.

Арба найман наhатай эдир ябахадаа С. М. Киров болбол большевистскэ партида ороhон байгаа. 1905 ондо Томск городто болоhон революциин зэбсэгтэ тэмсэлдэ хабаадалсаhан, партийна комитедэй члэн ба нюуса типографиин ударидагша, түмэрхаргын забастовкые эмхидхэгшэ, Кавказда революционно хүдэлмэриие ударидагшадай нэгэн, хэдэн олон жэлдэ түрмэдэ hуужа гараhан—эдэ бүгэдэ хадаа 1917 оной Октябриин урда тээ С. М. Кировэй ябаhан алдарта hайхан замынь мүн. Агууехэ Октябрьска Социалистическэ революциин hүүлдэ Кавказда советскэ засагай түлөө зэбсэгтэ тэмсэлые эмхидхэгшэ ба ударидагша байhан юм. Ленин ба Сталинай даалтабаряар Киров болбол Астраханиин обороные толгойлhон байгаа. Тэрэнэй ударидалгаар ябаhан Улаан Армиин полкнууд энэ волжско советскэ хэрэмые аршалжа абаа. Тиигээд Киров болбол Деникиниие үй бута сохихоло, хойто Кавказда ба Бакуда советскэ засаг түрые болхоохо ябадалда эдибхитэйгээр хабаадалсаhан байгаа.

Киров гайхамшаг шадамар эмхидхэлэй талантай, коммунизмын хэрэгтэ үнэн шүтэнги, арадай дайсадтай тэмсэл хэхэдээ сусаршагүй зоригтой ба эрид шиидэнги байhан халаа партиин дунда ба бүхы ажалшан зондо инаг дуратайгаар харагдадаг ба айхабтар ехээр хүндэлэгдэдэг байhан юм. Советскэ улад зон түрэл Кировые «Мироныч» гэжэ угаа дуратайгаар ба халуун дулаагаар нэрлэдэг бэлэй. Партиин X съезд дээрэ Киров Центральна Комитедэй членэй кандидат болож hунгагдаhан аад, XI съезд дээрэ партиин Центральна Комитедэй член болоhон байгаа. 1930 онhоо хойшо—Киров ВКП(б)-гэй ЦК-гэй Политбюрогой член, 1934 онhоо хойшо—Политбюрогой член, ВКП(б)-гэй ЦК-гэй секретарь болоhон байна.

Киров болбол Ленин—Сталинай хэрэгэй түлөө, коммунизмын хэрэгэй түлөө эбсэшэгүй тэмсэл хэдэг байhан юм. Тэрэ халаа партиин дайсадта хайра гамгүй ба арадай дайсадта зэбүүрхэхэ болон шоо үзэхэ үзэлтэйгээр улад зониие hурган хүмүүжүүлдэг бэлэй.

1921—1924 онуудта Азербайджанай коммунистическэ партиин ЦК-гэй секретарь байхадаа бакинска большевигүүдые нэгэдүүлхэ тушаа угаа ехэ хүдэлмэри хэhэн байгаа. Ленинско-сталинска политикые бэелүүлжэ байхадаа С. М. Киров болбол партиин дайсадтай, троцкистнуудтай, национал-хэлбэригшэдтэй саг үргэлжэ тэмсэдэг байhан юм. Азербайджанда национальна политикые үнэн зүбөөр ябуулhан ба национал-хэлбэригшэдые үй бута сохиhон ябадал халаа Закавказска республикануудые Закавказска федераци болгожо нэгэдүүлхын тулада шухала хэрэгтэй услови бии болгобо. Нүхэр Сталинтай хамта, бүхы партитай хамта байжа, Киров болбол партиин XIV съезд дээрэ харатай муухай контрреволюционно зиновьевско оппозициие хайра гамгүйгөөр элирүүлhэн байгаа. Ленинградска большевигүүдые ударидагшын тушаалда байхадаа Сергей Миронович партиин линиин түлөө большевистскэ хатуу зоригтойгоор тэмсэhэн байгаа. Кировэй ударидажа байhан Ленинградска большевигүүд хадаа партида эсэргүү тэмсэл хэхэ гэhэн троцкистнууд болон зиновьевецүүдэй бүхы hэдэлгые хяа hамна сохибо.

Киров болбол оронoo индустриализацилха Сталинска түсэбые бэелүүлхын түлөө бии бүхы шадал зоригоо үгэhэн байна. Тэрэнэй хүтэлбэри доро ленинградска ажаүйлэдбэри гээшэ шэнэдхэн байгуулагдаhанайнгаа эсэстэ социалистическэ индустриин түрүү зэргын отряд болоhон ба Ленинградска область коллективизаци хэhэнэй үндэhөөр эдеэ-хоолой зүйлнүүдые ондоо тээhээ асардаг байhанаа, харин өөhэдөө гаргадаг Советскэ Союзай томохон областьнуудай нэгэниинь болоо hэн. Советскэ Хойто зүгые ашаглаха ябадал, Мурманскые томо ажаүйлэдбэриин ба культурна центр болгохо, Хибиныдэ апатидые болбосоруулха—эдэ бүхы хэрэг халаа Сергей Мироновичын угаа ехэ эмхидхэлэй хүдэлмэри хэhэнэйнь ашаа үрэ мүн. Тэрэнэй түсхэлээр Кандалакша—Кировск хоорондохи харгын хойто зүгэй участогые электрофикацилха ажал эхилээ hэн. Тэрэнэй ударидалгаар Свира дээрэ шэнэ электростанци баригдаhан, торф малталга хүгжэhэн, Сталинай нэрэмжэтэ Беломорско-Балтийска канал гайхалтай түргэнөөр баригдаhан байха юм.

С. М. Киров болбол оборонно ажаүйлэдбэриие үргэдхэхэ, Улаан Арми болон Уhан-Сэрэгэй Флодой дайшалхы хүсэ шадалые бүхэжүүлхэ хэрэгтэ угаа ехэ анхарал табидаг байба, тэрэ халаа манай кадрнуудые үргүүлhэн ба хатуужуулhан, Эхэ орондоо инаг дуратай үнэн шүтэнги байха үзэлые тэдэндэ бии болгожо hурган хүмүүжүүлдэг бэлэй. Сергей Миронович болбол манай орондо сэрэгэй добтолго хэхэ түсэб зохёожо байhан фашистска дээрмэшэдтэ хайра гамгүй ба хатуу шанга сохилто хэхээр бэеэ бэлдэгты гэжэ арад зониие саг үргэлжэ уряалдаг hэн. 1934 оной январьда болоhон Ленинградска партийна конференци дээрэ Киров болбол аяар холо алад хаража хэлэhэн байна гэбэл:

«Манай ороной обороной хүсэ шадалай айхабтар ехээр дэбжүүлэгдэhэн хадань бидэнэр мүнөө манай угаа ехэ хилын алишье участок дээрэ дайсанай хэhэн зэбсэгтэ добтолгые сухарюулан сохихоhоо бэшэ байтагай, харин Агууехэ Советскэ Социалистическэ Республиканууудай Союзай ойроо хүртэшэгүй хилыень эбдэхэ гэжэ hэдэhэн ямаршье ороной зэбсэгтэ хүсэнүүдые хүсэд үй бута сохихо ябадалые эмхидхэжэ шадахабди гэжэ хэлээ hаа заашье хэтэрхэгүй байна». Манай советскэ Эхэ ороной хүсэ шадалые бүхэжүүлэгты, арад зондоо үнэн сэхээр алба хэжэ ябагты, марксистско-ленинскэ наукые шудалагты гэжэ советскэ залуушуул болон партийна ба партийна бэшэ залуушуулые hургадаг бэлэй.

Киров болбол агууехэ вождь, ажалшадай багша ба хани нүхэр Сталинда хизаарлашагүй шүтэнги ба инаг дуратай байhан юм.

Үйлөө харалhан муухай золигууд—фашистска агентнууд болохо троцкистнууд ба бухаринцууд болбол энэ ород арадай агууехэ хүбүүнэй, ажалшан зоной гайхамшагта эмхидхэгшын ба коммунизмын хэрэгэй түлөө хэлбэришэгүй тэмсэлшын хурса hайхан ами наhые таhалдуулhан байна.

* * *

Социалистическэ революциин үлгы болохо Ленинэй город гитлеровскэ банданuудта блокировалагдаад байхадань, эрэлхэг зоригто ленинградецүүд халаа энэ сэрэгээр бүhэлэгдэhэн үзэгдөө дуулдаагүй зоболон хашалангые тэсэжэ гарадаг байба, тэдэниие хэтэ мүнхэдөө мартагдашагүй Сергей Миронович Кировэй ульгэр жэшээ зоригжуулжа байгаа.

С. М. Кировэй ами наhан ба тэмсэл болбол Эсэгэ оронойнгоо алдар солые ехэ болгохын түлөө шэпэ шэнэ баатаршалга гаргахаар советскэ арад зоной зоригыень бадаруулна.

Революциин дүлэтэ трибун, хүн түрэлтэнэй hаруул hайхан идеалнуудай түлөө, коммунизмын түлөө эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэгшэ С. М. Киров манай арад зоной ба бүхы дэлхэйн ажалшадай дунда хэтэ мүнхэдөө мартагдахагүй.

Проф. М. МОСКАЛЕВ.

БАГИЛГАШАДАЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ МҮРЫСӨӨН.

Можайска шоссейн № 37—45 шэнэ барилга дээрэ алдарта московско шулуушад нүхэд Горев ба Парилов гэгшэд бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа байна. Октябриин 27-до гэдэнэр нэгэ халаанда 32.128 кирписэ табижа няаhан байгаа. (Тэрэнь нормын 1.079 процент болоно).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шулуушан А. М. Горев ба тэрэнэй туhалагша М. Ф. Голованова гэгшэд хүдэлмэрилжэ байнад.

Э. Евзерихинэй фото (ТАСС-эй фотохронико).

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ hОНИН

ХҮДӨӨ АЖАЛАЙ СПЕЦИАЛИСТНУУДАЙ ШЭНЭ ОТРЯД

СССР-эй Наркомземэй заочно hуралсалай Бүхэсоюзна институдай ажалhаань таhалангүй hургажа бэлдэhэн хүдөө-ажалай специалистнууд болбол дайнай hүүлээр анха түрүүшынхээ дүүргэжэ гараба. Тэдэнэр хадаа ВУЗ-ай дүүрэн курс гарадад, агрономуүд, зоотехнигүүд болон хүдөө ажалай бусад специалистнуудай мэргэжэлтэй болоhон байна. hургуули дүүргэгшэдэй олонхинь армиhаа бусажа ерээд, колхозуудта болон газартаряалангай органуудта урдынгаа хүдэлмэридэ ороhон фронтовигууд болоно.

МУЗЫКАНТНУУД- ДУУШАДАЙ БҮХЭСОЮЗНА КОНКУРСЫН ХОЕРДОХИ ТУР БОЛОХОНЬ

Манай ороной хэдэн олон городуудта болож үнгэрhэн музыкантнууд-дуушадай бүхэсоюзна конкурсын түрүүшын тур дүүрэхээ байна. Хоёрдохи тур хадаа, декабриин 6-да эхилжэ, арбан үдэр үргэлжэлхэ болоно. Ороной али бүхы хизаарнуудhаа 100 гаран эрхим пианистнууд, скрипачууд, дуушад Москвада ерэжэ суглараха юм.

СССР-эй Совнаркомой дэргэдэхи искусствын хэрэгүүдые эрхилхэ комитет болбол хоёрдохи ба гурбадахи турнуудай жюриие баталhан байна. Тэрэ Жюриин составта искусствын гайхамшагта мастернууд оролсобо.

Шалгаржа гараhан музыкантнууд болон дуушадта үгтэхэ 16 шан бии болгодобо, тэрэ шангууд хадаа гурбадахи турта орохо болоhон конкурсда хабаадалсагшадай хоорондо хубаагдаха байна. Тэдэнэр бүгэдөөрөө лауреат гэhэн нэрэзэргэтэй болохо юм. Дүүргэлтэ дээрэнь 1945 оной Бүхэсоюзна конкурсын лауреадуудай хоёр концерт Москвада болохо байна.

ЛОБАЧЕВСКИЙ ТУХАЙ ШЭНЭ ДОКУМЕНТНУУД

Ородой агууехэ эрдэмтэ Н. И. Лобачевский тухай материалнуудые хэблэжэ гаргаха болоhоной дашарамда, Татарска республикын гүрэнэй архивай сотруднигууд болбол Лобачевский тухай бии байhан литература соо архивна документнүүдые бүхэли жэл соо нарин hайнаар шэнжэлжэ үзэhэн байгаа. Эрдэмтын өөрынь ба гэр бүлынь ажабайдал тухай «Дурасхаалнууд» гэдэг тэмдэгүүд бии. Тэрэниие Лобачевскиин хүбүүн 1897—98 онуудта бэшэhэн байгаа. Тэрэнь бүхыдөө табан тетрадь дээрэ бэшэгдэнхэй. Тэрэн соо Казанска Университедэй 1840—60 онуудта байhан профессорнүүдэй өөрынгөө нүхэр тухай хэлэhэн үгэнүүд ороhон байна.

Мүн эндэ Лобачевскиин эрхим hайхан зураг ба фотографи олдоhон байна.

Немецкэ сэрэгэй гол ехэ гэмтэ ябадал хэгшэдые сүүдлэхэ Нюрнбергдэхи процесс

Ноябриин 26-ай үглөөнэй ба үдэшын заседанинууд

НЮРНБЕРГ, ноябриин 26. (ТАСС). Ноябриин 26-да сүүдэй үглөөнэй заседани дээрэ Риббентропые үмөөрэгшэ болбол хэдэн олон гуйлтатайгаар трибуналда хандаба: Риббентроп хадаа, урдань тэрэнэй стенографистка байhан хүнүүдые өөрынь мэдэлдэ үгэхые хүсэнэ, тэрээнгүйгөөр трибуналай үмэнэ дэлгэрэнгы үгэ хэлэхээр бэлдэжэ шадахагүй байнаб гэбэ. Риббентроп болбол урдань тэрэнэй сотруднигууд байhан хэдэн олон хүнүүд, тэдэнэй дунда нэгэ хэдэн элшэн сайдууд ба элшэн түлөөлэгшэд гэхэhээ байтагай, статс-секретарь Хенке гэгшэдые намда туhалхаар дуудажа асарыт гэжэ гуйба; мүн тэрэшэлэн эдэ урдын элшэн түлөөлэгшэд ба статс-секретариие гэршэнэр болгожо ерүүлхые Риббентроп гуйhан байна. Ушарынь хадаа, эдэ сотруднигуудай туhаламжагүйгөөр Риббентроп болбол hүүлэй 7—8 жэлдэ ябуулагдаhан гадаада политикын асуудалнуудые мүнөө ойлгожо шадахагүй байнаб, мүн тэрэшэлэн тэдэнэй хабаадалсаагүй юм hаань, hүүлэй жэлнүүдтэ болоhон событинууд тухай hанажа хэлэхэмни бэрхэтэй байна гэжэ үмөөрэгшэнь мэдүүлбэ.

Риббентроп хадаа бром болон нойр хүргэдэг бусад зүйлнүүдые хэтэрхы ехээр хэрэглэhэн дээрэhээ, тэрэнэй ой-ухааниинь муудаhан байна гэжэ үмөөрэгшэнь үмөөрөжэ байhан хүнэйгөө гуйлта тухай нэмэжэ хэлэнэ.

Тогтоогдомол гуримтай зохилдуулан, түрүүлэгшэ болбол гэмнэгдэгшэ Риббентропой мэдүүлгые бэшэгээр трибуналда барюулхые үмөөрэгшэдэнь дурадхаhан байна. Мүн тиихэтэй хамта, түрүүлэгшэ болбол гэмнэлтын материалнуудтай үмөөрэгшэдые танилсуулха гуримые тодоруулба. Мүн тэрэшэлэн сүүдэй заседанинуудай стенограммые трибунал үмөөрэгшэдтэ үгэhэн тухай мэдээсэбэ. Энэ ёhо гурим болбол немецкэ хэлэн дээрэ гэмнэлтын документнүүдтэй үмөөрэгшэдэй хаhа саг соонь танилсаха ябадалые хангаха байна.

Энээнэй hүүлээр трибунал болбол Америкын Холбоото Штадуудай зүгhөө Олдермен түрүүтэй гэмнэгшэдэй барюулhан гэмнэлтын материалнуудые шагнажа оробо. Олдермен болбол трибуналай анхаралда табигдаhан эдэ документнүүд Фленсбургдэ немецкэ зэбсэгтэ хүсэнүүдэй верховно командованиин папка сооhоо буляагдан абтаhан ба дай хэхээр гитлеровскэ заговорщигуудай ба агрессорнүүдэй бэлэдхэл хэhыень харуулха байна гэжэ мэдээсэнэ.

Тон түрүүн гэмнэгшэ болбол 1939 оной ноябриин 23-да болоhон нюуса зүблөөн дээрэ Гитлерэй хэлэhэн үгые бэшэhэн тэмдэгые трибуналда харуулна. Тэрэ зүблөөндэ Германиин хуурай газарай сэрэгүүдэй, далайн ба агаарай-сэрэгүүдэй главна командалагшад хабаадалсаhан байгаа. Энэ суглаан дээрэ хэлэhэн үгэ соогоо Гитлер болбол Австриие хүсөөр нэгэдүүлхэ тухай, Чехословакида ба удаа тээнь Польшодо муу мэхэтэйгээр добтолхо тухай мэдээсэhэн байна. «Судетскэ областиие нэгэдүүлхэ ябадалаар hанаагаа амархагүй байhамнай намда эртээнhээ эли мэдэгдэнэ—гэжэ Гитлер хэлээ. Би хадаа Богеми худар орохо, тэрэнэй hүүлээр Польша худар орохо гэжэ шиидхэhэн байгааб»—гэбэ.

Американска гэмнэлтын түлөөлэгшэ хадаа 1935 оной июниин 24-дэ главна командалагшадта Бломбергын эльгээhэн бэшэгые сүүдтэ харуулба, тэрэнэй удхань хадаа, агрессивнэ дай хэхээр гитлеровскэ Германиин бэлэдхэл хэhэниие харуулhан үшөө нэгэ эли тодо гэршэ болохо байна. Энэ документ соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «Империин обороно тухай 1935 оной майн 21-эй законой буулгабариие, мүн тэрэшэлэн империин обороно тухай совет тушаа кабинедэй резолюциие түрүүлэн тунхаглахагүйн тулада, тандада дамжуулан барюулнабди. Доктор Шахт сэрэгэй индустри тушаа генеральна түлөөлэгшэ болобо гэжэ соносхогдобо. Законой буулгабаринуудые сэрэгэй зургаанhаа абажа болохо, тиихэдээ тэрэниие корпусой штабhаа саашань тараажа болохогүй. Тон нюусаар байха гээшэ айхабтар шухала».

Энэ документ дээрэ мүн Подлиин гар табигданхай. Империин обороно тухай закондо Гитлерэй, Бломбергын ба Фригэй гарнууд табяатай байна.

Гэмнэгшэ хадаа энэ закон гээшэ дайн сэрэгтэ бэлэдхэл хэхэ гэhэн шухала зүйл байhан юм гэжэ тэмдэглэнэ. Агрессидэ бэлэдхэхэ удаахинь болбол Австри ба Чехословакида добтолhон ябадал болоно гэжэ гэмнэгшэ тоолоно. Тэрэ хадаа 1937 оной ноябриин 5-да Госбахын тэмдэгүүдые уншажа дуулгана. Энэ үдэр Гитлер болбол өөр-өөрынгөө тусгаар найдалтай хүнүүдтэй суглаа хэжэ, зүбшэhэн байна, тэдэнэй дунда адъютант Госбахhаа гадна мүнөө эндэ сүүдлүүлэгшэдэй hандали дээрэ hуугшад Редер, Нейрат болон Геринг гэгшэд байлсаба. Энэ зүблөөн дээрэ Гитлерэй хэлэhэн мэдүүлгэнь өөрынь хэлэhээр хадаа, тусгаар шухала удхатай болон хэрбээ үхөө юм hаань, тэрэнэй захяа болохо байгаа. Дээрэ дурсагдаhан хүнүүдhээ гадна, энэ заседани дээрэ Бломберг ба Фрик гэгшэд байлсаба. Эндэ хэлэгдэhэн мэдүүлгэ соогоо Гитлер болбол агрессивнэ дай хэхын зорилгоор, Германиин экономическа хүсэ шадалые бүхэжүүлхэ түсэб тухай хэлэhэн байна гэжэ мүнөө трибуналда үгтэhэн документ сооhоо элирнэ.

Дүүргэлтэ дээрээ трибуналай үглөөнэй заседани дээрэ американска гэмнэлтын түлөөлэгшэ болбол Чехословакида добтолхо гэhэн немецкэ түсэбүүд тушаа документнүүдые сүүдтэ барюулhан байгаа.

НЮРНБЕРГ, ноябриин 26. (ТАСС) Ноябриин 26-ай үдэшын заседани дээрэ американска гэмнэлтын түлөөлэгшэ Олдермен гэгшын үгэ хэлэлгэ үргэлжэлбэ, тэрэ хадаа Польша, СССР ба США-да эсэргүү германска агрессиин зорюута хэгдэhыень хүсэд гэршэлhэн документые уншажа үгэбэ. Тон түрүүн Олдермен болбол 1939 оной майн 23-да шэнэ Рейхсканцеляра соо Гитлерэй кабинедтэ болоhон зүблөөнэй протокольно бэшэлгые харуулба. Энэ суглаан дээрэ Гитлер, Геринг, Редер, Барухич, Кейтель, Мильх, Гальдер, Боденшатц гэгшэд байлсаба. Энэ хадаа, генеральна штабай подполковник Гитлерэй адъютант Шмундт гэгшын гараараа бэшэhэн тэмдэгүүд болоно. Энэ суглаан дээрэ Гитлер иигэжэ хэлээ hэн: «Бидэнэр ушар байдалые хоёр талаhаань хаража үзэхэ ёhотойбди. Нэгэдэхинь хадаа: 1933 онhоо хойшо 1939 он хүртэр Германиин хэжэ гараhан бодото хүгжэлгые; хоёрдохинь, хэзээ бүхэндэ Германиин ажа амидаралай газар дайда гэжэ байдаггүй байдал болоно. Бусад гүрэнүүдтэ добтолонгүйгөөр энэ проблемые шиидхэхын аргагүй. Ажа амидаралай газар дайдые олохо проблемые шиидхэхын тулада, шуhаа адхаха хэрэгтэй байна. Гансал зэбсэгтэ хүсэнүүд гүрэнэйнгөө хилые уужам болгожо шадаха. Польша гээшэ ходо манай дайсадай талада байдаг юм hэн. Тэрэ хадаа манда эсэргүүсэхэ алибаа аргые хэрэглэдэг байна. Манай зорилго халаа, гансал Данциг бэшэ, харин зүүн зүгтэ ажа амидаралай уужам дайдые диилэн абаха тухай ба германска арад зониие эдеэ хоолоор хангаха тухай эндэ хэлэгдэнэ гээшэ. Балтиин далайн эрье шадарай газарые буляажа абаха хэрэгтэй. Имагта хүн зон үсөөнтэй газар нютагуудаар урагшаа дабшажа болохо байна. Ондоо тиимэ арга гэжэ Европодо байхагүй. Манай арад талада Польшын байhан сагта бидэнэр баруун зүгтэ сэрэгэй аза талаан болохо юм гэжэ бодомжолжо шадахагүй байнабди. Манда гансал юумэ үлөөд байна гэбэл, түрүүшын арга болохотойнь сасуу Польшодо добтолхо байнабди. Чехословакида болоhондол тиимэ ушарые дахиад болохо юм гэжэ хүлеэхын аргагүй. Польша дайлалдаха байна. Тиимэ хадань, тэрэниие гансаардуулха хэрэгтэй. Хэрбээ Англи, Франци хоёрой Польшодо туhалжа ороо юм хадань, баруун тээшээ добтолхо хэрэгтэй, тиихэдэ Польшые түргэнөөр hалгааха болоно. Мүн Англида добтолхоор бэлдэхэ хэрэгтэй. Англи болбол гегемониин түлөө тэмсэлдэ Германи жүтөөрхэхэ юм гэжэ харана. Дайн сэрэгэй болоо юм hаань, Англи болбол Рурые буляан абаха гэжэ hэдэхэ байна. Тиихын тулада, тэрэ хадаа французска шуhа адхахаа гамнахагүй. Голланди ба Бельгиие эзэлхэ шухала. Дайн сэрэг гээшэ үхэлтэ шангаар болохо байна. Англиие үбдэглүүлхэ хэрэгтэй. Хэрбээ сэрэгэйхидэй дунда үзэлээ урбаха гү, али ямар нэгэн гэнтын ушарай гараагүй юм hаань, гэбэ гэнтэ добтолхо гээшэ амжалтые хангажа шадаха байна. Договорнууд ба эрхэ гээшэ hэегүй ошог! Бидэнэр үни удаан дай хэхээр бэеэ бэлдэхын хажуугаар гэнэдхэжэ добтолхоор түхеэрэхэ ёhотойбди. Голланди ба Бельгиие буляажа абаха болоод, Францие үй бута сохихо ёhотойбди. Тиигээд байбал, бидэнэр манай авиаци болон уhан доогуур ябадаг флодто хэрэгтэй баазатай болож, Англиие блокадада оруулха байнабди. Англи үни удаан тэмсэжэ шадахагүй. Саг гээшэ Англида эсэргүү байна. Англида эсэргүүсэхээр хамаг бүхы арга зэмсэгые хайра гамгүйгөөр хэрэглэхэ хэрэгтэй. Дайсанда байгаагүй ямаршье буу зэбсэгые хэрэглэхэдэ тэрэнь шиидхэхы шанартай байха юм. Энэ хадаа уhан доогуур ябадаг флодто ба авиацида хабаадаха ёhотой. Зүгөөр, Польша тухай манайхинай түсэбүүд тухай хэлэхэ юм болоо hаа, үнэхөөрөө тэрээн тухай мэдэхэ ёhотой хүнүүдhээ ондоо хэншье мэдэхэ ёhогүй».

Энэ документые уншамсаараа гэмнэлтын түлөөлэгшэ Ольдермен иигэжэ хэлээ: «Энэ документ хадаа Германи гээшэ Польша ба бусад оронуудта мэхэтэ муухайгаар добтолхо байhан тухайгаа эртээнhээ hэнгэргүйгөөр түсэблэжэ байhан хадань, гэмнэлгын заключениин бүхы документнүүд гэршэлжэ байhан хадань, угаа ехэ түүхэтэ удхатай байна». Гэмнэгшэ болбол хэрэгтэ хабаадалсаха энэ документые хабсаруулхые гуйна. Саашаа, тэрэ халаа 1939 оной августын 22-то Обер-Зальцбургта Гитлерэй хоёр дахин хэлэhэн үгые бэшэжэ абаhан документые уншана.

Өөрынгөө хэлэhэн үгэ соогоо Гитлер болбол: «түбхын түрүүндэ Польшые зайлуулха хэрэгтэй. Би болбол пропагандистска кампаниие эхилхэ дохёо үгэхэ байнаб, тиигээд айхадаа дай хэхэ шалтаг олож хэлэхэб. Иигэжэ байхадаа үнэнтэ зүб гү, али буруу байhан тухай ямаршье удхатай байхагүй. Диилэжэ гарагшадые сүүдлэдэггүй юм. 80 миллион немецүүд эрхэеэ абаха ёhотой байна. Бидэнэр хадаа Висла болон Нарева хүртэр урагшаа дабшиха байнабди. Добтолго хэхэдээ Польшын эгээн ажа амидаралай hуудал газарнуудые дэлбэ бяса сохихо ёhотойбди. Польша гээшые дууhан үгы хэхэ ёhотой байна. Тэрэнэй hүүлээр бидэнэр Польшоhоо протекторат гү, али нэгэ юумые бүтээжэ болохобди. Польшодо добтолхо ябадал болбол сентябриин 1-эй үглөөгүүр субботодо болож болохо зааба гэжэ тухайлнаб»—гэбэ.

Иигэжэ хэлэхэдээ, гэмнэгшэ болбол энээнэй урда тээ Герингын ямар нэгэ записка үгэhэн Штамер гэжэ нэрэтэй тэрэнэй үмөөрэгшөөр таhалагдаhан байгаа. Мүнөө эндэ уншагдаhан хоёр гэмнэлтын документые хуулита документ гэжэ үмөөрэгшэнь тоолохогүй байна гэжэ мэдүүлбэ, юундэб гэхэдэ тэдэнэр бодото гар табигдаагүй болоод, хаана ямар газарта суглаанай болоhон тухай тэрэ документнүүд дээрэ хэлэгдээгүй байшоо.

Штамер гэжэ үмөөрэгшэдэ харюусаха зуураа, гэмнэгшэ болбол эдэ документнүүд хадаа германска зэбсэгтэ хүсэнүүдэй верховно командованиин штабай архивта олдоhон юм гэжэ мэдүүлбэ. Юрэ 1939 оной майн 23-ай үдэр Гитлерэй хажууда суглаан болоhон тухай документ тухай хэлэхэ юм болоо hаа, Кейтель болбол асуулта болоходонь, энэ документ үнэхөөрөө зүб байнаб шуу гэжэ мэдэрhэн байна.

10 минута соо забhарлалга болоhоной hүүлээр гэмнэгшэ Олдермен болбол Советскэ Союзда германска добтолго хэхэ гэhэн тухай асуудалда шэлжэн оробо. Гэмнэгшэ болбол хоёр документ уншажа үгэhэн байна гэбэл: нэгэдэхинь «Барбароссой түсэб тухай», хоёрдохёор верховно командованиин штабай архив соо олдоhон аад, майор Кузовиус гэгшын гараа табиhан тэмдэг бэшэгүүд болоно. Гитлерэй хэжэ үнгэргэhэн ба «Барбароссой хэрэг тушаа тэмдэгээр» германска правительствын статс-секретарьнарай суглаан тухай бэшэгдэhэн энэ тэмдэглэлнүүд хадаа баруун тээшээ сэрэглэжэ орохын тула Россида добтолго хэхэ шухала болон эхэ орондо хэдэн миллион хүнүүдэй үхэжэ болохыень хамаархангүйгөөр, тэрэнэй ресурсы буляажа абаха шухала байhан тухай хэлэнэ гээшэ. «Россида байhан манда юун хэрэгтэйб, тэрэниие дууhан абаха хэрэгтэй. Олон миллион хүнүүд үхэжэ хосоржо байг лэ».

Иигэжэ хэлэхэдээ гэмнэгшэ болбол энээнэй хойшолон бултандамнай мэдэгдэнэ бэзэ гэжэ хэлэнэ.

США-да эсэргүү японтоной добтолго тухай асуудалда орохо зуураа, Олдермен болбол Японии гадаада хэрэгүүдэй министр Мацуока гэгшэтэй Гитлерэй саг үргэлжын оршуулагша Шмидтэй хөөрэлдэhэн үгые хэлэнэ. США-тэй Японии дай хэхые эртээнhээ хаража үзээд байхадаа, Мацуока болбол уhан доогуур ябадаг флодто хабаадаха хэдэн олон техническэ түхеэрэлгэнүүдые японтондо дамжуулан үгэхэ тухай германска сэрэгэй засагаархинда заабари үгыт гэжэ Гитлерые гуйhан байгаа. Гитлер болбол Мацуокын гуйлтые дүүргэхэб гэжэ найдуулха зуураа, Америкэтэй Японии дай хэжэ ороо юм хадань, Германи болбол США-да заабол дай соносхохобди гэжэ найдуулhан байгаа.

Гэмнэгшэ болбол энэ документhээ үндэhэлжэ, зүүн зүгтэ Японии агресси хэhэн ябадалые Германиин тухирhан ябадалые хүсэд гэршэлнэ гэжэ хэлээ. Тиимэ болохолоороо, баруун зүгтэхи ба зүүн зүгтэхи нацистска заговорщигууд бүхы дэлхэйн бүмбэрсэгтэ ба хүн түрэлхитэндэ эсэргүү гэмтэ муухай түсэб зохёогоод байгаа юм hэн байна гэжэ мэдүүлнэ.

Үглөөнэй заседани дээрэ американска гэмнэлтын түлөөлэгшэдэй 1938 оной апрелиин 21-дэ Кейтельтэй Гитлерэй хөөрэлдэhэн тухай тэмдэгүүдые тунхаглаhан байна. Тэрээн соонь юун гэжэ хэлэгдэнэб гэхэдэ, Чехословакида добтолхо шалтаг барихын тулада Прагада германска элшэн түлөөлэгшые алаха гэжэ хараалhан ябадал хадаа айхабтар ехээр улад зоной дура гутааhан байгаа.

Мексиканска хэблэл генерал Франкодо римскэ папын hаймhарhан тухай бэшэнэ

МЕКСИКО, ноябриин 28. (ТАСС). Мексикын болбосоронгы газетэнүүд болбол мэнэ hаяхан папа Пий XII гэгшэ Франкодо юрөөл табижа үгэhыень айхабтар ехээр буруушаажа бэшэнэ.

«Эль насьонал» гэжэ газетэ иигэжэ бэшэнэ: немецкэ гитлеровецүүдые итальянска ба японско фашистнуудые энэрин хайрлаха үгэ олоhон папа болбол Испани дотор эрхэ сүлөө, үнэнтэ зүб байдал ба демократиин түлөө тэмсэл хэhэн хүнүүдтэ хэлэхэ тиимэ үгэ олохогүй байшоо. Франкое үмөөрэхэ зуураа, Ватикан болбол Испаниин дотоодын хэрэгүүдтэ сэхэ оролсоно.

«Эль популар» гэжэ газетэ болбол испанска арад зон халаа арадай эгээн шуhаша ба шэрүүн муухай дайсадай нэгэндэ Пий XII гэгшын үгэhэн юрөөлые хэзээшье мартахагүй. Энээниие бүхы дэлхэйн бүмбэрсэг дээрэ мүн лэ мартахагүй» гэжэ заана.

АФИНЫДЭ СЭРЭГЭЙ ГЭМТЭ ЯБАДАЛ ХЭГШЫЕ ЗҮБТҮҮЛБЭ

АФИНЫ, ноябриин 27. (ТАСС). Үсэгэлдэр Афиныдэ болоhон тусхай сүүд болбол моторизованно полициин начальник Бурадас гэгшые зүбтүүлhэн байна. Тэрэ хадаа эзэмдэлгын үедэ патриотическа демонстрацинуудые хэгшэдые бариха ба буудан алаха ябадалые хүтэлжэ ябаhан байгаа. Хархис хара үзэл гаргаhан зашаараа хамаг зониие гайхуулhан энэ приговор соонь Бурадас гээшэ «гурим журамые сахиба» гэхэ hанаатайгаар хэлэгдэнэ, тиихэдээ немецүүдтэй хамта ябажа, Калифида патриодуудые буудажа алаашань миил «тэрэ сагта болож гашуудалтайгаар тудаhан байба» гэнэ.

Харюусалгата редактор **Ц. Г. ГАЛСАНОВ.**

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ. ул. Ленина, 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ, Унэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23; АТС—1—80; зам. редактора—7.89; ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной жизни и промышленности—7-89; сельского хозяйства—6-03; писем и переводов—6-03 (2 зв.); объявлений—2-64 (2 зв.).

Н—00495. Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР. Тираж 5.500.